

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 65 0 P 503436 21 Spp
Sarajevo, 19.01.2022. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, odlučujući o zahtjevu Općinskog suda u Sarajevu za rješavanje spornih pravnih pitanja Općinskog suda u Sarajevu u predmetu 65 0 P 503436 17 P 2 od 08.11.2021. godine, na osnovu odredbe čl. 61.d. st.1 Zakona o parničnom postupku ("Sl. novine FBiH" broj 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15), te odredbe čl. 18. Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju Federacije Bosne i Hercegovine i Brčko Distrikta ("Sl. glasnik BiH" broj 66/12 i 40/14), na sjednici Građanskog odjeljenja održanoj 19.01.2022. godine donio je:

O D L U K U

Usvaja se zahtjev Općinskog suda u Sarajevu za rješavanje spornih pravnih pitanja pa Građansko odjeljenje Vrhovnog suda Federacije BiH izražava slijedeće:

PRAVNO SHVATANJE:

1. Zakon o privrednim društvima je specijalni propis koji derogira opšte odredbe Zakona o obligacionim odnosima tako da aktivnu legitimaciju za podnošenje tužbe za naknadu štete zbog prekršaja zabrane konkurencije ima samo Društvo a ne i fizička lica,
2. Tužba se podnosi u okviru subjektivnog prekluzivnog roka materijalnog prava od tri mjeseca od saznanja za prekršaj a najkasnije u objektivnom prekluzivnom roku materijalnog prava od tri odnosno pet godina od učinjenog prekršaja zabrane konkurencije,
3. Postojanje štetne radnje se cijeni isključivo primjenom specijalnog propisa,
4. Nije moguće insitut zabrane konkurencije primijeniti na način da se štetna radnja cijeni prema odredbama Zakona o privrednim društvima, a da se rokovi za podnošenje tužbe, aktivna i pasivna legitimacija i pravni osnov cijene prema odredbama Zakona o obligacionim odnosima, već će se isključivo specijalni propis primijeniti kako za štetnu radnju tako i za prekluzivne rokove.
5. Sud će odbiti tužbeni zahtjev kad utvrdi da tužba nije blagovremeno podnijeta u okviru prekluzivnih rokova materijalnog prava na koje pazi po službenoj dužnosti.

O b r a z l o ž e n j e

Dopisom od 08.11.2021. godine, koji je zaprimljen u ovom sudu dana 15.11.2021. godine, Opštinski sud u Sarajevu dostavio je ovom sudu, po prijedlogu punomoćnika tuženog, zahtjev za rješavanje spornog pravnog pitanja u predmetu broj 65 0 P 503436 17 P 2.

U zahtjevu se navodi da je kod tog suda u toku parnični postupak tužitelja Jovanke Kabanica iz Kopra i Fadila Abaza iz Sarajeva, koje zastupa punomoćnik Edina Jahić i Sanja

Bećirović-Zijadić, advokati iz Sarajeva, protiv tuženih 1. „M&H company“ d.o.o. Sarajevo, 2. Mahira Hajdarevića iz Sarajeva, 3. Enesa Hajdarevića iz Sarajeva, 4. Ševala Bećirovića iz Sarajeva i 5. Aldina Osmanbegovića iz Sarajeva, radi naknade štete zbog kršenja pravila o zabrani konkurencije.

Dana 23.08.2021. godine punomoćnik tuženih, advokat Safet Vejo, Mirna Milanović - Lalić i Nihad Sijerčić, advokati iz Sarajeva, su podnijeli prijedlog za pokretanje postupka za rješavanje spornog pravnog pitanja, na osnovu člana 61.a Zakona o parničnom postupku („Službene novine Federacije BiH“ broj: 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15, u daljem tekstu: ZPP).

U prijedlogu tuženih za pokretanje postupka za rješavanje spornog pravnog pitanja od 23.08.2021. godine se traži da Vrhovni sud Federacije BiH u skladu sa članom 61a. ZPP-a zauzme stav o spornim pravnim pitanjima, koja glase:

„1. Da li odredbe člana 35. Zakona o privrednim društvima FBiH (Službene novine FBiH, br. 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05, 91/07, 84/08, 88/08, 7/09, 75/13), odnosno člana 41. Zakona o privrednim društvima FBiH (Službene novine FBiH, br. 81/15), koje regulišu rokove i aktivnu legitimaciju za podnošenje tužbe u pravnim stvarima koje se tiču naknade štete u vezi sa zabranom konkurencije člana društva, predstavljaju lex specialis koje derogiraju opšte odredbe Zakona o obligacionim odnosima kojim se reguliše naknada štete?

2. Da li se kod naknade štete zbog zabrane konkurencije primjenjuju prekluzivni rokovi propisani Zakonom o privrednim društvima ili se tužba može podnijeti na temelju opštih odredbi Zakona o obligacionim odnosima, a u vezi s naknadom štete navodno prouzrokovane radnjama zabrane konkurencije iako odredbe Zakona o privrednim društvima normiraju ovaj institut?

3. Da li povreda pravila zabrane konkurencije može predstavljati štetnu radnju na koju se primjenjuju isključivo opšte odredbe po naknadi štete iz Zakona o obligacionim odnosima, ili se pak radi o štetnoj radnji na koju se primjenjuje prvenstveno Zakon o privrednim društvima FBiH?

4. Da li je moguće institut zabrane konkurencije primijeniti na način da se štetna radnja cijeni prema odredbama Zakona o privrednim društvima, dok se rokovi za podnošenje tužbe, aktivna i pasivna legitimacija i pravni osnov cijene prema odredbama Zakona o obligacionim odnosima?

5. Da li su tužbu podnesenu za navodne radnje zabrane konkurencije (bez obzira na nominalni pravni osnov iznesen u tužbi) po proteku rokova iz Zakona o privrednim društvima, pazeći po službenoj dužnosti na pravilnu primjenu materijalnog prava, treba odbaciti kao neblagovremenu u smislu odgovarajući odredbi Zakona o parničnom postupku?“

Prvostepeni sud je dostavio prijedlog tužitelju na izjašnjenje koji je istakao da nema osnova za primjenu odredaba Zakona o privrednim društvima kojima se reguliše zabrana konkurencije, i to iz razloga prevarnog postupanja tuženih, nema ni dileme da li je Zakon o privrednim društvima lex specialis u odnosu na Zakon o obligacionim odnosima. S tim u vezi tužitelji smatraju da Zakon o privrednim društvima niti u jednom dijelu ne derogira Zakon o obligacionim odnosima i iz navedenih razloga smatraju da je neosnovan prijedlog tuženih da sud odbaci tužbu.

U zahtjevu za rješavanje spornog pravnog pitanja prvostepeni sud je izložio utvrđeno činjenično stanje u konkretnoj pravnoj stvari iz koga proizilazi da su tužitelji Jovanka Kabanica i Abaz Fadil podnijeli tužbu protiv tuženih radi naknade štete zasnivajući tužbeni zahtjev na činjenicama da su tuženi kršenjem pravila o zabrani konkurencije stekli protivpravnu imovinsku korist koju su zbog toga dužni isplatiti tužiteljima. Sud je naglasio da se navedena pravna pitanja pojavljuju u većem broju predmeta pred tim sudom, uz navođenje brojeva predmeta, tako da postoji potreba da se zauzme stav po tim pitanjima.

Prvostepeni sud daje i sopstveno tumačenje tako što smatra da odredbe člana 35. ranijeg Zakona o privrednim društvima odnosno člana 41. novog Zakona o privrednim društvima koje regulišu rokove i aktivnu legitimaciju za podnošenje tužbe u pravnim stvarima koje se tiču naknade štete u vezi sa zabranom konkurencije člana društva, predstavljaju *lex specialis* koje derogiraju opšte odredbe Zakona o obligacionim odnosima kojim se reguliše naknada štete.

Odredbom člana 61a. stav 1. ZPP propisano je:

„Ako u postupku pred prvostepenim sudom u većem broju predmeta postoji potreba da se zauzme stav o spornom pravnom pitanju koje je od značaja za odlučivanje o predmetu postupka pred prvostepenim sudovima, prvostepeni sud će po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranke zahtjevom pokrenuti postupak pred Vrhovnim sudom Federacije radi rješavanja spornog pravnog pitanja“.

Prema odredbi člana 61b. ZPP zahtjev iz člana 61a. stav 1. ovog Zakona treba da sadrži kratak prikaz utvrđenog stanja u konkretnoj pravnoj stvari, navode stranaka o spornom pravnom pitanju i razloge zbog kojih se sud obraća sa zahtjevom za rješavanje spornog pravnog pitanja, pri čemu će sud uz zahtjev priložiti i sopstveno tumačenje spornog pravnog pitanja. Ovi kumulativni uslovi su ispunjeni tako da ima osnova da se zauzme pravni stav.

Odredba člana 34. ranijeg Zakona o privrednim društvima odnosno člana 40 novog Zakona o privrednim društvima propisuje zabranu konkurencije tako da član društva s neograničenom odgovornošću, komplementar komanditnog društva, vlasnik udjela i član uprave u društvu s ograničenom odgovornošću, član nadzornog odbora i uprave dioničkog društva i prokurist, ne smije u tom svojstvu ili kao zaposleni u drugom društvu i kao samostalni poduzetnik sudjelovati u djelatnosti koja je ili bi mogla biti u konkurentnom odnosu s djelatnošću prvog društva. Osnivačkim aktom ili statutom društva može se odrediti trajanje zabrane i nakon prestanka svojstva iz stava 1. navedenog člana, a najduže 2 godine. Odredbom člana 35. ranijeg Zakona o privrednim društvima odnosno člana 41. novog Zakona o privrednim društvima propisano je da društvo može od lica koje krši zabranu konkurencije tražiti naknadu štete i ustupanje zaključeni poslova, ili prenos ostvarene koristi ili prava iz zaključeni poslova, u roku od tri mjeseca od saznanja za prekršaj, a najkasnije pet godina od učinjenog prekršaja zabrane konkurencije.

Ovaj sud smatra da su odredbom člana 67. stav 2. Zakona o parničnom postupku propisani prekluzivni procesni rokovi i tada se tužba odbacuje. Rokovi koji su propisani Zakonom o privrednim društvima (član 35. i 41.) po svojoj prirodi su prekluzivni rokovi materijalnog prava na koje sud pazi po službenoj dužnosti i tada treba odbiti tužbeni zahtjev ako tužba nije podnijeta u roku.

Rokovi čije propuštanje uzrokuje gubitak prava na naknadno poduzimanje određene radnje nazivaju se prekluzivnim rokovima. Takva posljedica nastupa direktno temeljem zakona.

Procesnopravni rokovi oni kojima se određuje vremensko razdoblje za poduzimanje procesnih radnji (na primjer tužba za pobijanje sudskog poravnjanja), a proizlaze iz odredaba procesnog prava i odluka koja se donosi kada sud utvrdi da tužba nije donesena u tom roku je odbačaj tužbe po članu 67. stav 1. tačka 2) ZPP.

Građanskopravnim rokovima se određuje vremensko razdoblje za ostvarivanje ovlaštenja ili za ispunjenje dužnosti koji proizlaze iz odredaba građanskog prava, i mogu biti prekluzivne naravi (sud dužan voditi računa po službenoj dužnosti) i zastarni rokovi o kojima sud pazi na prijedlog protivne strane.

U konkretnom slučaju radi se o prekluzivnim građanskopravnim rokovima na koje sud pazi po službenoj dužnosti, a odluka koju sud donosi kada tužba nije donesena u tim rokovima, je odbijanje zahtjeva, a ne odbačaj tužbe.

Građansko odjeljenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 19.01.2022. godine, u pogledu postavljenih pitanja nadležnog suda koji je podnio zahtjev zauzelo je pravno shvatanje kao u izreci ove odluke.

Na osnovu izloženog valjalo je odlučiti kao u izreci ove odluke primjenom čl. 61. d) ZPP.

Predsjednik Građanskog odjeljenja
Radenko Blagojević, s.r.